

Dergi Kullanım Verilerinin Bibliyometrik Analizi ve Koleksiyon Yönetiminde Kullanımı

Yaşar Tonta ve Yurdağül Ünal
Hacettepe Üniversitesi
Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü
Ankara, Türkiye
{tonta, yurdagul}@hacettepe.edu.tr

Plan

- ❑ Tanımlar
- ❑ Araştırma soruları
- ❑ Yöntem
- ❑ Bulgular
 - ❑ En sık kullanılan çekirdek dergiler
 - ❑ Literatür eskimesi
 - ❑ Dergilerin etki faktörü ile kullanım sıklığı arasındaki ilişki
- ❑ Sonuç ve Öneriler

Tanımlar

- ❑ Bibliyometri
- ❑ Bradford Yasası
- ❑ Literatür eskimesi
- ❑ Yarı-yaşam
- ❑ Etki faktörü

Araştırmanın Amacı

- ULAKBİM süreli yayınlar dermesindeki en sık kullanılan dergileri saptamak
- Dergilerin kullanım sıklıkları ile etki faktörleri ve literatür eskimesi arasındaki ilişkileri test etmek

Araştırma Soruları

- ❑ Kullanıcı isteklerinin büyük bir kısmı ULAKBİM koleksiyonunda yer alan nispeten az sayıda “çekirdek” dergiden mi karşılanmaktadır?
- ❑ Kütüphane içinde ve belge sağlamada kullanılan çekirdek dergiler birbirinden farklı mıdır?
- ❑ Kütüphane içinde ve belge sağlamada kullanılan dergilerin eskime hızları birbirinden farklı mıdır?
- ❑ Dergilerin kullanım sıklıkları ile etki faktörleri arasında bir ilişki var mıdır?

Yöntem

- ❑ ULAKBİM Belge Sağlama Hizmetleri Birimi (BS) ve Okuyucu Salonu Referans Hizmetleri Birimi (OSR) verileri kullanılmıştır
- ❑ BS'ye 26 Haziran 2000 – 30 Haziran 2005 tarihleri arasında yapılan makale isteği sayısı: **389.865**
- ❑ OSR'ye 21 Mayıs 2002 – 30 Haziran 2005 tarihleri arasında yapılan makale isteği sayısı: **494.728**
- ❑ Elektronik olarak sağlanan veriler ayrı ayrı ve birleştirilerek değerlendirilmiştir

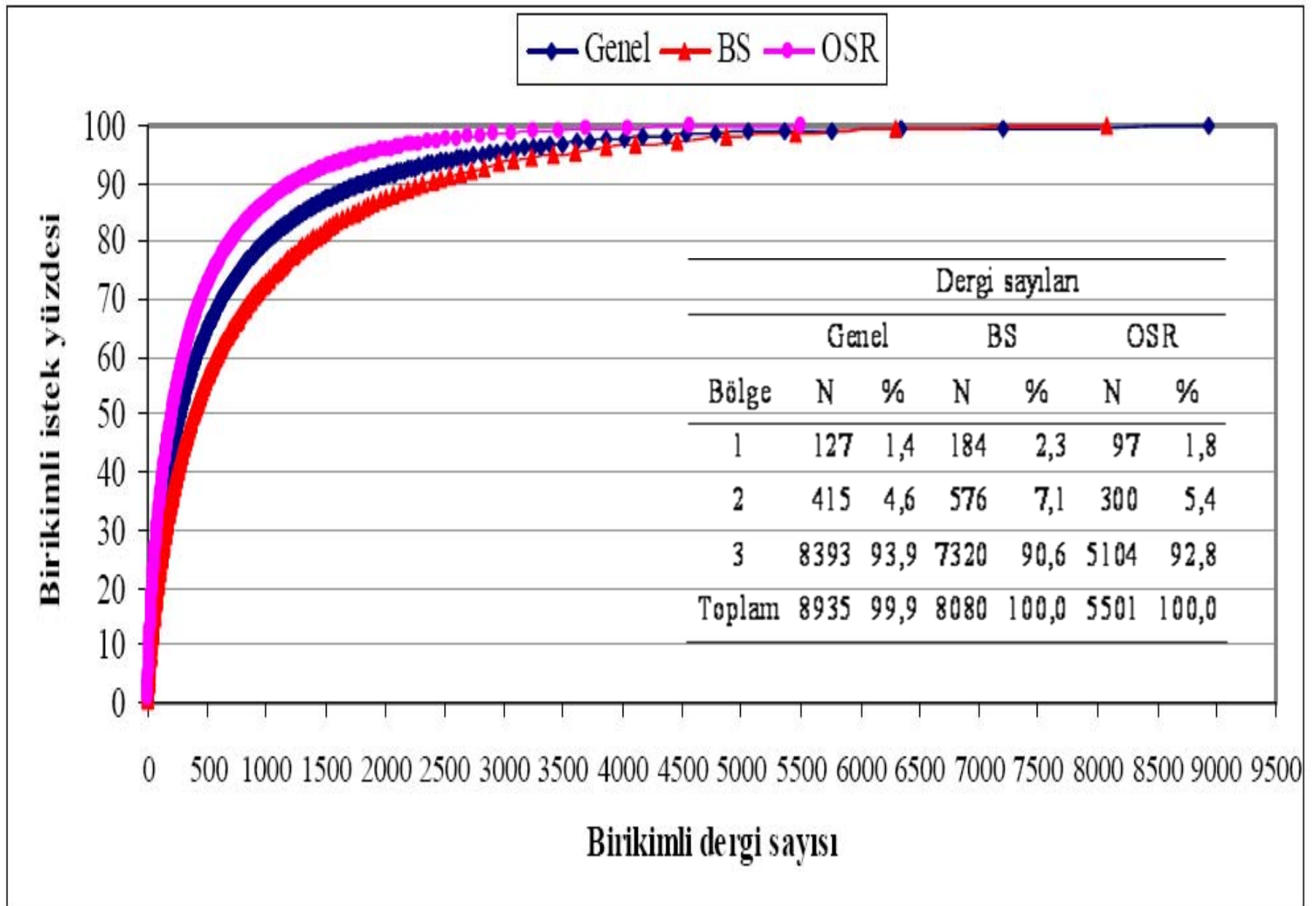
Bulgular

İsteklerin Sağlanma Oranları

- ❑ BS'ye yapılan isteklerin %71'i, OSR'ye yapılan isteklerin %92'si sağlanmıştır
- ❑ Belge sağlama isteklerinin %78'i ULAKBİM'den sağlanmıştır
- ❑ ULAKBİM'den sağlanan isteklerin %76'sı basılı dergilerden, %23'ü elektronik dergilerden sağlanmıştır

İsteklerin Sağlandığı Dergi Sayıları

- ❑ Belge sağlamaya yapılan istekler **8080**
- ❑ Okuyucu Salonuna yapılan istekler **5501**
- ❑ İsteklerin tamamı **8935** farklı dergiden sağlanmıştır

Şekil 1. ULAKBİM Genel, BS ve OSR istekleri Bradford eğrileri (Genel $N=8935$, BS $N=8080$, OSR $N=5501$)

İsteklerin Dergilere Dağılımı

<i>İstek</i>	<i>Dergi</i>					
	<i>Genel</i>		<i>BS</i>		<i>OSR</i>	
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
50	271	3	390	5	206	4
80	993	11	1376	17	702	13

Genel, BS ve OSR isteklerinin sağlandığı dergilerin kullanım sayıları

<i>Sağlanan istek sayısı</i>	<i>Dergi sayıları</i>					
	<i>Genel</i>		<i>BS</i>		<i>OSR</i>	
	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>	<i>N</i>	<i>%</i>
1	1737	19,4	1775	22,0	929	16,9
2	858	9,6	848	10,5	527	9,6
3	578	6,5	577	7,1	347	6,3
4	405	4,5	426	5,3	241	4,4
5	301	3,4	340	4,2	214	3,9
6 ve üzeri	5056	56,6	4114	50,9	3243	48,9
Toplam	8935	100,0	8080	100,0	5501	100,0

Genel Değerlendirmede İlk 10'da Yer Alan Dergiler ve BS ve OSR'de İlk 10'daki Sıraları

Dergi	Sıra		
	Genel	BS	OSR
Plastic & Reconstructive Surgery	1	1	3
Laryngoscope	2	6	1
Journal of Urology	3	4	2
New England Journal of Medicine	4	8	5
Lancet	5	3	7
Clinical Orthopaedics & Related Research	6	2	-
Radiology	7	-	4
Anesthesia and Analgesia	8	-	6
Cancer	9	9	10
American Journal of Roentgenology	10	-	8

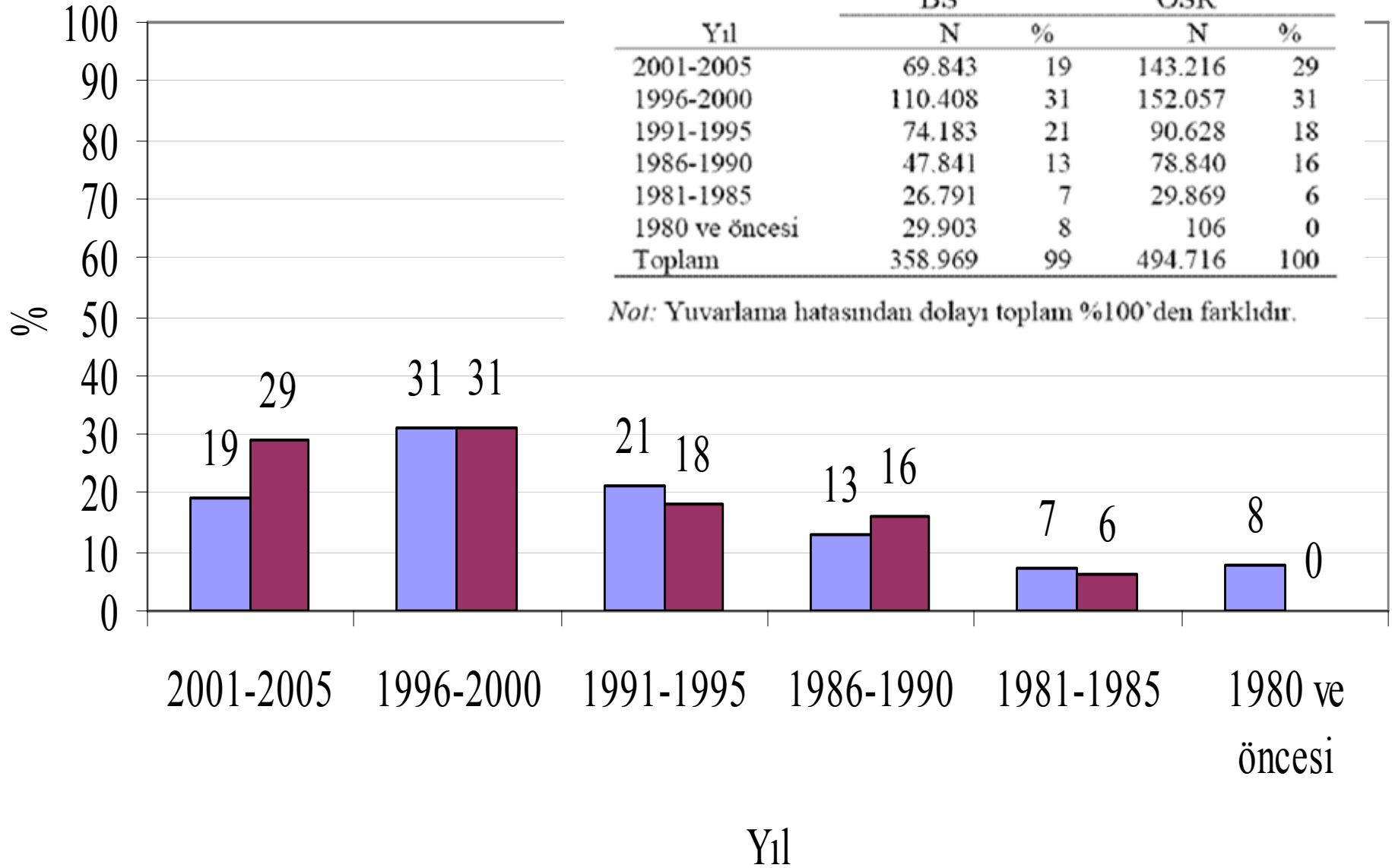
Not: Hem BS hem de OSRHB listesinde ilk 10'da yer alan dergiler koyu dizilmiştir.

BS OSR

Tablo 3. İsteklerin dergi yayın yılına göre dağılımı

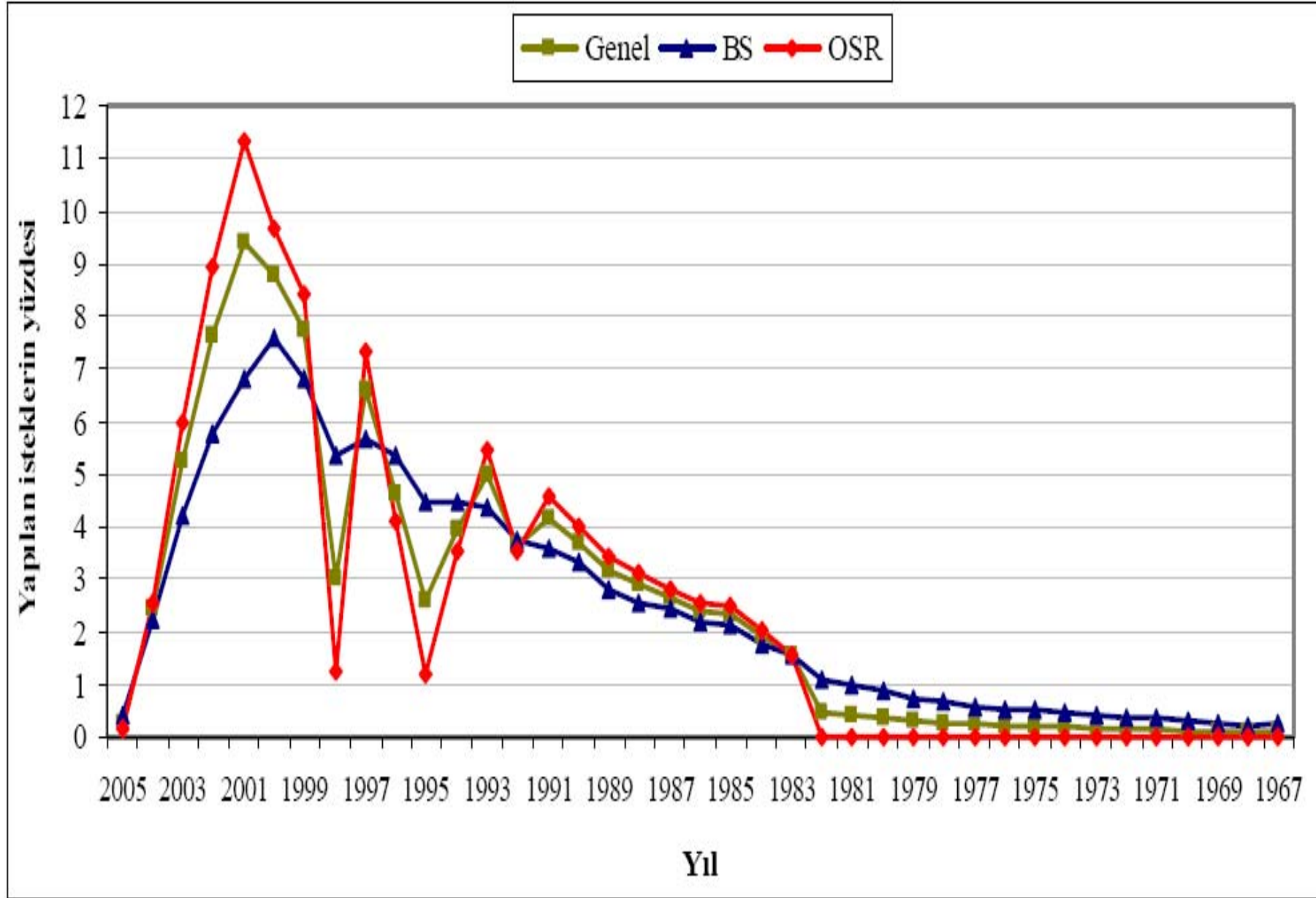
Yıl	BS		OSR	
	N	%	N	%
2001-2005	69.843	19	143.216	29
1996-2000	110.408	31	152.057	31
1991-1995	74.183	21	90.628	18
1986-1990	47.841	13	78.840	16
1981-1985	26.791	7	29.869	6
1980 ve öncesi	29.903	8	106	0
Toplam	358.969	99	494.716	100

Not: Yuvarlama hatasından dolayı toplam %100'den farklıdır.

Literatür Eskimesi

- Yarı-yaşam;
 - BS için 10 yıl (1996-2005),
 - OSR ve genel değerlendirme için dokuz yıl (1997-2005)
 - En fazla istek;
 - BS'de beş,
 - OSR ve genel değerlendirmede dört yaşındaki
- çalışmalara yapılmıştır

Şekil 2. Dergi yayın yılına göre isteklerin dağılımı (2005-1967) (yılların tamamı gösterilmemiştir).

Verilerin Birer Yıllık Dönemler Halinde Değerlendirilmesi

- Bir yıllık veriler dergi dağılımları ve yıl açısından benzer dağılım göstermektedir
- Az sayıda dergiden çok sayıda istek sağlanmaktadır

Çekirdek Dergiler

- ❑ Her iki Birimin çekirdek dergileri büyük ölçüde ortaktır
- ❑ OSR'de kullanılan **97** çekirdek derginin **87**'si BS çekirdek dergileri ile aynıdır
- ❑ Ortak çekirdek dergilerin kullanım sıklığına göre sıralamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır

Çekirdek Dergi Listesi

LARYNGOSCOPE

JOURNAL OF UROLOGY

PLASTIC AND RECONSTRUCTIVE SURGERY

RADIOLOGY

NEW ENGLAND JOURNAL OF MEDICINE

ANESTHESIA AND ANALGESIA

LANCET

AJR-AMERICAN JOURNAL OF

ROENTGENOLOGY

ARCHIVES OF OPHTHALMOLOGY

CANCER

CLINICAL ORTHOPAEDICS AND RELATED

RESEARCH

BRITISH JOURNAL OF DERMATOLOGY

JOURNAL OF LARYNGOLOGY AND OTOTOLOGY

OPHTHALMOLOGY

SPINE

JOURNAL OF RHEUMATOLOGY

AMERICAN JOURNAL OF OPHTHALMOLOGY

ARCHIVES OF OTOLARYNGOLOGY HEAD

AND NECK SURGERY

AMERICAN ACADEMY OF DERMATOLOGY.

JOURNAL

ANNALS OF PLASTIC SURGERY

AMERICAN JOURNAL OF OBSTETRICS AND

GYNECOLOGY

BRITISH JOURNAL OF OPHTHALMOLOGY

NEUROLOGY

CIRCULATION

Çekirdek Dergilerin Eskimesi I

- BS çekirdek dergileri için;
 - Kullanıma göre hesaplanan yarı-yaşam ortalaması 10,3 yıl
 - Atıfa göre hesaplanan yarı-yaşam ortalaması 7,8 yıl
 - Atıf sayısı ile kullanım sayısına göre yarı-yaşam uzunluğu arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır

Çekirdek Dergilerin Eskimesi II

- ❑ OSR çekirdek dergileri için;
 - ❑ Kullanıma göre hesaplanan yarı-yaşam ortalaması ile atıfa göre hesaplanan yarı-yaşam ortalaması (7,6 yıl) aynıdır
 - ❑ Aralarında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki vardır
 - ❑ OSR çekirdek dergileri için yarı-yaşam ortalaması BS'den daha kısadır

Kullanım-Atıf İlişkisi I

- ❑ BS çekirdek dergileri için;
 - ❑ “kullanım sayısı” ile “toplam atıf sayısı” ve “etki faktörü” arasında ilişki yoktur.
- ❑ OSR çekirdek dergileri için;
 - ❑ “kullanım sayısı” ile “toplam atıf sayısı” arasında düşük bir ilişki vardır.
 - ❑ “kullanım sayısı” ile “etki faktörü” arasında ilişki yoktur.

Kullanım-Atıf İlişkisi II

- ❑ Etki faktörü ya da toplam atıf sayısı belirleyici kriterler değildir.
- ❑ Değerlendirmelerde kullanım sayıları dikkate alınmalıdır.

Sonuç

- ❑ İsteklerin önemli bir kısmı nispeten az sayıda dergiden sağlanmaktadır
- ❑ BS'de **184**, OSR'de **97**, genel değerlendirmede **127** dergi sağlanan isteklerin üçte birini karşılamaktadır
- ❑ Dergilerin yaklaşık beşte biri sadece **bir defa**, yaklaşık yarısı ise **bir ile beş defa** arasında kullanılmıştır
- ❑ Hiç kullanılmamış dergiler de bulunmaktadır

Sonuç

- ❑ OSR'de kullanılan çekirdek dergilerin %90'ı BS çekirdek dergileri ile aynıdır
- ❑ BS'de sık kullanılan dergiler OSR'de de sık kullanılmaktadır

Sonuç

- ❑ Daha güncel makalelere daha çok istek yapılmaktadır.
- ❑ BS isteklerinin yarısı son 10, OSR ve genel değerlendirme isteklerinin yarısı ise son dokuz yılda yayımlanan çalışmalara yapılmıştır.
- ❑ OSR'de BS'ye göre nispeten daha güncel makaleler kullanılmaktadır ve bu olağandır.

Sonuç

- ❑ ULAKBİM için etki faktörü, toplam atıf sayısı gibi kriterler belirleyici değildir
- ❑ Koleksiyon geliştirme ve politika oluşturmada **koleksiyon kullanımı** ile ilgili veriler dikkate alınmalıdır
- ❑ Çekirdek dergiler mutlaka koleksiyonda bulundurulmalıdır
- ❑ Az kullanılan ya da hiç kullanılmayan dergiler için farklı politikalar oluşturulmalıdır
- ❑ Dergilerin hangi yıllarının kullanıldığı göz önünde bulundurulmalıdır